
Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2016:5

Kyrkans närvaro vid större institutioner och organisationer

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2016:72 i vilken föreslås att kyrkostyrelsen ska ges i uppdrag att dels redovisa församlingars närvaro och aktivitet vid större institutioner och organisationer och dels bereda och budgetera för ett högre bidrag till stiftens som avser att församlingar kan utöva kyrkliga tjänster vid större institutioner och organisationer. Utskottet konstaterar att det redan gjorts en inventering av Svenska kyrkans arbete hos samhällsaktörer. Utskottet menar vidare att denna typ av verksamhet utgör en naturlig del av församlingsarbetet som ska finansieras genom kyrkoavgiften. Utskottet konstaterar också att stiftsbidragen av hävd inte är ändamålsbestämda utan att varje stift fritt disponerar dessa medel. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:72, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:72, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2016:72 av Sten Elmberg, Underlag för kyrkans närvaro vid samhällets större institutioner och organisationer

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att redovisa församlingars närvaro och aktivitet vid större institutioner och organisationer.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att bereda och budgetera för ett högre bidrag till stiftens som avser att församlingar kan utöva kyrkliga tjänster vid större institutioner och organisationer.

Bakgrund

Redovisning av församlingars närvaro och aktivitet vid större institutioner och organisationer

Lokaliseringsprincipen

I 2 kap. 1 §, andra stycket, första meningen i kyrkoordningen anges att församlingen har ansvar för den kyrkliga verksamheten för alla som vistas i församlingen. Detta är ett uttryck för den s.k. lokaliseringsprincipen. Lokaliseringsprincipen knyter an till vistelsebegreppet. Församlingen har ansvar, inte bara för sina medlemmar, utan för alla som vistas, för längre eller kortare tid, i församlingen, oberoende av bostadsort och kyrkotillhörighet. Det kan t.ex. handla om personer som pendlar in för arbete på

någon arbetsplats eller går i skola inom församlingen, om människor som är intagna på sjukhus eller annan institution, flyktingar på en förläggning eller bara som turister vistas tillfälligt i församlingen. Det är församlingen som beslutar om vilken kyrklig verksamhet som ska bedrivas såväl i relation till de egna medlemmarna som i relation till andra som vistas i församlingen. Församlingens ansvar för den kyrkliga verksamheten motsvaras inte av någon rätt för dem som vistas tillfälligt i församlingen att kräva att församlingen tillhandahåller dem sina tjänster.

Tidigare kyrkomötesbehandling

2010 beslutade kyrkomötet, genom bifall till motion 2010:69, att uppdra till kyrkostyrelsen att göra en inventering av Svenska kyrkans ”närvaroarbete” hos samhällsaktörer, i arbetslivet och på institutioner.

En förstudie genomfördes 2011 i samarbete med bland andra arbetsgruppen för kyrka och arbetsliv i samverkan. Med ambitionen att ta fram ett material som stimulerade fler att utvidga församlingens närvaro på arenor som inte utgör kyrkans egna, genomfördes därefter en studie i tio församlingar som bedriver samverkan med andra samhällsaktörer. Bland annat studerades kyrkans samverkan med bland andra polisen, sjukvårdsupplysningen, räddningstjänsten och kriminalvården inom ramen för Trygghetens hus i Östersund, kyrkan på Tunadals sågverk i Sundsvall och kyrkans samverkan med hemsjukvården i Uddevalla. Studien utgjorde inte en total inventering utan en mindre studie av ett antal exempel på arbetsuppgifter som kyrkans anställda och ideella medarbetare utför på andra arenor än den traditionellt egna. Den genomfördes genom observationer och intervjuer, inte minst med företrädare för de organisationer Svenska kyrkan samverkar med. Insikterna från studien finns presenterat i det digitala materialet *På andra arenor – ögonblicksbilder av Svenska kyrkans närvaro bland andra samhällsaktörer*. I materialets sammanfattande indelning anføres:

I studiens resultat framkommer vikten av ett tydligt mandat från kyrkoråd och chefer för att verksamheten ska få en naturlig och prioriterad plats i församlingens arbete. När verksamheten är territoriellt gränsöverskridande är ett sådant mandat inte självklart. I de exempel som presenteras är Svenska kyrkans närvaro mycket uppskattad, men det verkar krävas en specifik typ av social kompetens och flexibilitet hos medarbetaren för att nå dit. Det framkommer också att det i många fall inte krävs särskilt stora personella resurser för att nå ett lyckat resultat. Likaså är det inte ovanligt att alla delar av församlingens grundläggande uppgift kan vara aktuella när Svenska kyrkan närvarar på andra arenor.

Stiftsbidrag

Enligt 44 kap. 16 § i kyrkoordningen kan stiftens få medel för sin verksamhet, s.k. stiftsbidrag. Tidigare fanns en uppdelning på dels stiftsbidrag som avsåg stiftens kostnader för sin egen verksamhet och dels strukturbidrag som avsåg stiftens kostnader för särskilda bidrag som stiftsstyrelsen skulle fördela mellan församlingarna för särskilda behov. Genom ett beslut av 2003 års kyrkomöte avskaffades denna uppdelning och stiftens får nu endast bidrag i en form, stiftsbidrag. Det är stiftet självt som fritt förfogar över medlens användning.

Kyrkomötet har vid två tillfällen beslutat om s.k. riktat församlingsbidrag. Detta är pengar som delas ut till stiftens för att användas för särskilda, av kyrkomötet angivna, ändamål. Medlen ingår inte i stiftsbidraget eller i utjämningsystemet. 2009

beslutade kyrkomötet om ett riktat församlingsbidrag (RFb) om 100 miljoner kronor årligen destinerat till församlingar för att under åren 2011 och 2012 användas till åtgärder som skulle leda till ökad samverkan mellan församlingar i syfte att uppnå bestående förändringar och verksamhetseffektiviseringar. Beloppet avsattes proportionerligt till stiftet utifrån antalet kyrkotillhöriga i varje stift. Respektive stift ansvarade för att fördela bidraget utifrån de behov stiftet bedömde fanns och de kriterier stiftet definierade samt för att rekvirera medel åt församlingarna från den nationella nivån. 2013 fattade kyrkomötet beslut att, med anledning av att 119 miljoner kronor enligt årsbokslutet 2012 översteg 125 procent av målkapitalet, ett riktat församlingsbidrag om 100 miljoner kronor år 2014 skulle destinerats via stiftet till pastorat och till församlingar som inte ingår i pastorat, att användas för församlingens grundläggande uppgift med särskilt fokus på barn och unga. Beloppet avsattes proportionerligt, utifrån antalet kyrkotillhöriga per den 1 januari 2013.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:72.

Utskottet vill inledningsvis understryka betydelsen av det arbete som i många församlingar och pastorat bedrivs hos andra samhällsaktörer, såväl organisationer som institutioner. Det finns många goda exempel på sådant kyrkligt arbete runt om i landet. Några sådana exempel framgår av den inventering av Svenska kyrkans ”närvaroarbeta” hos samhällsaktörer, i arbetslivet och på institutioner som presenteras i det digitala materialet *På andra arenor – ögonblicksbilder av Svenska kyrkans närvaro bland andra samhällsaktörer*. Då denna inventering redan gjorts är utskottet inte berett att föreslå kyrkomötet att uppdraga till kyrkostyrelsen att göra någon ytterligare redovisning av församlingarnas närvaro vid institutioner och andra samhällsorganisationer.

Det primära ansvaret för utformningen av den kyrkliga verksamheten ligger på församlingar och pastorat. Det är, som framhållits ovan, församlingen som bedömer vilken kyrklig verksamhet som ska bedrivas såväl i relation till de egna medlemmarna som i relation till andra som vistas i församlingen. Det är också församlingen, eller om församlingen ingår i ett pastorat, pastoratet som har att besluta om tilldelning av medel för verksamheten. Den kyrkliga verksamheten på institutioner och organisationer utgör en naturlig del av många församlingars arbete och bör finansieras genom kyrkoavgiften. Vidare konstaterar utskottet att stiftsbidragen av hävd inte öronmärkts för särskilda ändamål utan att det står varje stift fritt att använda medlen efter det stiftets behov och prioriteringar. Utskottet är därför inte berett att, som motionären önskar, uppdraga åt kyrkostyrelsen att bereda och budgetera för ett högre bidrag till stiftet som avser att församlingar kan utöva kyrkliga tjänster vid större institutioner och organisationer. Utskottet föreslår sammanfattningsvis att motion 2016:72 ska avslås i sin helhet.

Uppsala den 29 september 2016

På Organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Fredrik Nilsson Björner, sekreterare

O 2016:5

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Claes Block, Aina Andersson, Anton Härder, Cecilia Clausen, Per Lindberg, Irma Carlsson, Maj-Lis Aasa, Olle Reichenberg, Kåge Johansson, Tomas Jansson, Birgit Kullingsjö, Bella Aune, Irene Oskarsson och Bo Hanson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Roberth Krantz, Britt Sandström, Sven Gunnar Persson, Birgitta Wrede, Gunvor Vennberg, Johnny Lilja, Britt Kilsäter, Märta Brita Forsberg Svensson, Karin Forsell, Elsa Christersson och Markus Holmberg.

Biskoparna Sven-Bernhard Fast och Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.